Carl Asschenfeldt-Hansen

Gullgruben: Filipperbrevet

En bibelforklaring (1902–03)

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Asschenfeldt-Hansen: *Gullgruben: Filipperbrevet* (En bibelforklaring (1902–03)).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Innledning til Filipperbrevet 1
427. Paulus takker Gud for de hellige i Filippi og ber for dem, han forteller om sin inderlige kjærlighet til dem og om sin tillit til at den gode gjerningen som var begynt i dem, skulle bli fullført (1,1–11) 4
428. «For meg er det å leve Kristus, og å dø en vinning» (1,12–26) 8
429. «Dere har fått den nåde, ikke bare å tro på Kristus, men også å lide for ham» (1,27–30) 11
430. Formaning til å ha ett sinn – i ydmykhet og selvfornektelse etter det høye forbildet i Herren Kristus Jesus selv (2,1–11) 13
432. Vår gjerning – Guds gjerning (2,12–18) 17
433. Til filippernes glede håper Paulus snart å kunne sende Timoteus til dem, og likeså deres utsending, Epafroditus. Om begge disse brødrene taler Paulus kjærlige ord, og han knytter til det et tillitsfullt håp om selv snart å få se vennene i Filippi (2,19–30) 20
434. «Det som var en vinning for meg, det har jeg for Kristi skyld aktet som tap» (3,1–11) 22
435. Takk – Akk – Gid! (3,12–16) 26
436. Formaning til å følge det himmelsporet apostelen hadde vist dem, og vokte seg for å følge de mange som vandret som fiender av Kristi kors (3,17–21) . . 29
437. «Gled dere i Herren alltid!» (4,1–9) 31
438. Paulus uttrykker sin glede over gaven filipperne hadde sendt ham, en gave som også skulle bringe dem selv velsignelse. Slutthilsener (4,10–23) . . . 34
Om Carl Asschenfeldt-Hansen 37

Innledning til Filipperbrevet

Filippi var en gammel by i den østlige delen av Makedonia, godt tre mil fra nordkysten av Egeerhavet. Opprinnelig het den Krenides, det vil si «kildene», etter de mange små bekkene som strømmet ned fra fjellene nord for byen. Navnet Filippi fikk den etter kong Filip av Makedonia, som erobret den.

Da romerne hadde erobret Makedonia i året 167 før Kristus, ble landet delt i fire distrikter, hvert med sin hovedstad. En av disse hovedstedene ble Filippi. Under keiser Augustus ble byen en romersk koloni med betydelige forrettigheter, og de mange romerske kolonistene satte et sterkt preg på den.

Jøder, som allerede den gang var spredt i nesten alle større byer i disse traktene, var det bare ganske få av i Filippi. Det går fram av Apg 16,13, der vi får høre at jødene ikke hadde noen synagoge i byen. Ruiner av det gamle Filippi finnes den dag i dag. Ellers er en landsby i nærheten, Felibabh, det eneste som nå står igjen som et levende minne om det gamle Filippi.

I denne byen grunnla Paulus den første kristne menigheten i Europa, på sin andre misjonsreise (i året 52). Han kom dit sammen med Silas, Timoteus og Lukas. Den første kristne i Europa var jo en kvinne, purpurhandlersken Lydia, men snart vokste det fram en liten menighet (se Apg 16). Det var her den vakre hendelsen fant sted da fangevokteren ble omvendt den natten Paulus satt i det innerste fengselet i stokk og lenker, men ble satt fri ved at Herren grep mektig inn.

Da Paulus forlot byen og drog til Tessalonika, ser det etter Apg 17 ut til at Lukas ble igjen i Filippi. Han ser ut til å ha blitt der helt til Paulus på sin tredje misjonsreise besøkte Filippi for siste gang før det lange fangenskapet (se Apg 20,5–6). På dette stedet kan vi se at Lukas igjen er med, fordi han på ny bruker ordene «vi» og «oss».

Menigheten i Filippi var nok den som gav apostelen Paulus mest glede og minst sorg. For den hadde det sikkert hatt overordentlig stor betydning å ha denne velsignede mannen, vår evangelist Lukas, midt iblant seg. Ellers måtte også menigheten i Filippi, som alle de makedonske menighetene, gjennom store trengsler ved forfølgelse (se 2 Kor 8,1–2 og Fil 1,29–30).

Mellom Paulus og menigheten i Filippi var det hele tiden et særegent, inderlig kjærlighetsbånd. Det viste seg blant annet i at denne menigheten var et unntak: Ellers ville ikke Paulus ta imot underhold fra menighetene han virket i.

Helt fra begynnelsen bodde Paulus jo i Lydias hus, fordi hun inntrengende bad om det (Apg 16,15). Og da han reiste til Tessalonika, fikk han allerede der «både én og to ganger det jeg trengte» (Fil 4,16). Det vitner om stor tillit til denne menigheten. Han må ha vært viss på at den ikke ville misforstå dette forholdet. Ved denne enestående innrømmelsen fra apostelens side er menigheten i Filippi blitt satt øverst blant alle menighetene Paulus grunnla.

Anledningen til dette brevet var da også å takke menigheten for en ny gave. Den var sendt til ham i fangenskapet i Roma og overbrakt av en mann ved navn Epafroditus, en bror fra Filippi. Brevet er tydelig nok skrevet i Roma (se 4,22: «keiserens hus»). Tiden ser ut til å ha vært slutten av det første fangenskapet i Roma, antakelig begynnelsen av år 63.

Brevet er ikke lagt an på noen bestemt lærebygning. Det eneste vi har av det slaget, står i 2,6–11. Det er et kjærlig vennebrev, med faderlige påminnelser til kjære barn, båret av glede over kjærligheten deres til ham og det gode forholdet de viste i livet med Herren. Riktignok er det også advarsler mot «de onde arbeidere» (3,2), de judaistiske vranglærerne. Men det er ikke slik at Paulus bebreider menigheten i Filippi noe. Den eneste formaningen med en viss misbilligelse (4,2) gjelder et par enkelte kvinner i menigheten, som det hadde vært kurr på tråden mellom.

Vi kan se noen grunner som har vært med på å få troslivet til å blomstre i menigheten i Filippi. Foruten at Lukas var til stede de første seks årene, noe som var av stor verdi, kan vi også nevne at Filippi neppe har vært så moralsk forkommet som for eksempel Korint, eller som Tessalonika, som lå bare et tjuetall mil fra Filippi. Som romersk koloni var Filippi mer preget av de romerske soldatenes disiplin og orden. Dessuten var det, som nevnt før, bare svært få jøder i byen. Menigheten bestod nesten bare av hedningekristne, og dermed var mottakeligheten for judaistisk vranglære betydelig mindre i Filippi.

Etter den vanlige overskriften og hilsenen (1,1–2) og en innledning der han takker Gud for dem og forteller om sin forbønn for dem (1,3–11), faller brevets innhold i hovedsak i fem hoveddeler. I dem veksler han mellom mer historiske meddelelser om seg selv (og medarbeiderne sine) og inderlige formaninger.

I 1,12–26 forteller apostelen dem hvordan fangenskapet hans har fremmet Guds rike, og han uttaler seg om framtiden. I 1,27–2,18 kommer formaninger om å leve et liv som er Kristi evangelium verdig. Det skal skje ved tålmodig standhaftighet utad mot motstanderne og ved enighet og ydmykhet seg imellom, og i den forbindelse peker han på Kristi selvfornektende og ydmyke lydighet som forbildet. I 2,19–30 kommer meddelelser om Timoteus, som han håper å sende til dem svært snart, og om Epafroditus, som hadde overbrakt ham filippernes kjærlighetsgave.

Kapittel 3 er et inderlig vitnesbyrd om den rikdommen apostelen hadde funnet i Kristus, i motsetning til vranglærernes pukking på ytre fortrinn. Det vitner også om hvordan apostelen stadig skyndte seg mot det himmelske målet, og han ber dem følge ham i dette, i motsetning til de mange som vandret som «fiender av Kristi kors». I 4,1–9 avslutter han formaningene sine med dype og

rike ord om gleden i Herren. Til sist slutter han (4,10–23) med takk for kjærlighetsgaven han hadde fått, og med hilsener.

Brevet er uomtvistelig ekte. Allerede den gamle biskop Polykarp taler om dette brevet, som jo helt igjennom bærer preg av apostelens personlighet. At bibelkritiske rasjonalister likevel har forsøkt å rokke ved at brevet er ekte, kan ikke undre oss, men det er fullstendig uten betydning.

Ellers ser det ut til at apostelen allerede hadde skrevet et tidligere brev til filipperne, som ikke er bevart for oss. Det synes å gå fram av 3,1 («Jeg blir ikke trett av å skrive det samme om igjen»), og Polykarps brev til filipperne taler også om «brev» som Paulus skal ha skrevet til dem. Det er jo også rimelig at den menigheten som stod apostelen så nær, har fått mer enn ett brev fra ham i løpet av de ikke få årene da han ikke kunne tale til dem selv.

Men vi har all grunn til å takke menighetens Herre for at han har styrt det slik at dette herlige Filipperbrevet, som vi nå skal se nærmere på, er blitt bevart for oss.

427. Paulus takker Gud for de hellige i Filippi og ber for dem, han forteller om sin inderlige kjærlighet til dem og om sin tillit til at den gode gjerningen som var begynt i dem, skulle bli fullført (1,1–11)

I overskriften til dette brevet (v. 1–2) legger vi straks merke til at Paulus her lar være å understreke apostelkallet sitt, slik han nesten alltid pleier. Sammen med Timoteus, som jo også var en gammel kjenning av filipperne, kaller han seg bare «Kristi Jesu tjenere». Dette henger åpenbart sammen med at han var trygt viss på at denne menigheten ikke lyttet til onde røster som ville rive ned apostelkallet hans.

Betegnende er også tillegget «alle de hellige». Ordet «alle» (v. 1) kommer stadig igjen i dette brevet (se v. 4, 7 og 8 i dette kapitlet). Det viser at han hvilte i at menigheten som helhet stod i et uformørket hjerteforhold til ham.

Enda en særegenhet ved overskriften er tillegget «sammen med tilsynsmenn og menighetstjenere». Grunnteksten har egentlig «med biskoper og diakoner». I den første menigheten var biskop og prest (presbyter, «eldste») helt det samme. Det fantes ennå ikke den forskjellen i rang og makt mellom biskop og prest som siden gjorde seg gjeldende. Diakoner, som var satt til særlig å ta seg av pleien av de fattige og syke, finner vi også i den første menigheten helt fra begynnelsen av (se de sju fattigforstanderne i den første menigheten i Jerusalem, Apg 6,1–6). Det er en mangel ved kirkelivet vårt at en slik hjelpetjeneste bare finnes som et rent unntak.

Apostelens hilsen gjelder altså menigheten i sin helhet, både dem som hadde et kirkelig embete, og hvert eneste av fellesskapets lemmer. Hvor godt det er når embete og fellesskap slik står sammen i et hellig kjærlighetsliv til velsignelse for hverandre!

I v. 3–11 har vi så den vanlige innledningen. Som vanlig begynner han med takk til Gud for de hellige, og takken her er rik og uten forbehold. Hver gang han kom de kjære vennene i Filippi i hu, måtte hjertet hans takke. Og hver gang han

bad, måtte han ta dem med i forbønnen sin, og det kunne han gjøre med glede. Det kunne han fordi de hadde vist så varm og virksom deltakelse i evangeliets sak.

De hadde stått sammen med hverandre og med apostelen om å fremme rikets evangelium, og det «fra første dag av og like til nå». De hadde ikke forlatt den første kjærligheten. Vi får inntrykk av at menigheten i Filippi har vært en varm misjonsmenighet.

Etter denne takken (v. 3–5) uttaler han sin tillit til Herrens gjerning i sjelene deres, en tillit som hang sammen med den inderlige kjærligheten han hadde til dem (v. 6–8). Her ser apostelen altså framover i tillitsfullt håp, slik han før så tilbake med inderlig takk. Han hvilte så fullt i at den Gud som hadde begynt en så god gjerning i dem, ville fullføre den «inntil Jesu Kristi dag».

Med dette tenker han på Herrens gjenkomst. Paulus ventet den stadig, som de andre apostlene, som noe som var nær forestående. Det hadde han full rett til etter Herrens eget ord om at vi stadig skal vente ham, slik tjeneren venter sin herre (Luk 12,36). Mellomtilstanden for dem som dør før Herren kommer igjen, ser apostlene nesten alltid forbi.

Riktignok taler Paulus i 2 Kor 5, slik som her i v. 23, om å bryte opp herfra og være hjemme hos Herren, og da tenker han på muligheten av å dø før Herren kommer igjen. Men aldri taler Skriften om denne mellomtilstanden som en utviklingstid for de troende, der noe verk med dem skal fullføres. Den taler om den bare som en hvile («De skal hvile fra sitt besvær, sier Ånden», Åp 14,13). Vi har jo også Herrens ord i Joh 9,4: «Natten kommer da ingen kan arbeide.»

Apostelen tenker seg at Jesu komme ikke er langt borte. Han uttaler bare sin visshet om at Herren ville fullføre sin gode gjerning i menigheten i Filippi, så den kunne være fullendt på Kristi dag.

Her ser vi apostelen være viss på andres vegne. Riktignok er det med dette ordet ikke utelukket at de troende i Filippi kunne krysse Herrens fredstanker med dem. Men apostelen frykter ikke noe slikt hos disse vennene sine. Og fra Guds side vet han at den trofaste nåden er like rede til å fullføre troen som til å begynne den.

I oss som ble døpt som barn, begynte Gud sin gode gjerning i dåpen vår, og fra den stunden av har han arbeidet på sjelene våre. Men i et troende menneske er den gode gjerningen jo begynt i en dypere forstand. Og den som vil bli frelst, blir ikke sluppet av Guds nåde. Med alle som oppriktig setter sin lit til ham, vil Gud gjøre det slik at de en gang kan stå helt ferdige, beredt som bruden for sin brudgom, på vår Herre Jesu Kristi dag.

I v. 7–8 viser Paulus oss den inderlige sammenhengen mellom tillit og kjærlighet. Tilliten som gjorde at han kunne be for dem med glede og takk, hang sammen med at han bar dem i sitt hjerte. Jo mer vi kan elske andres sjeler, desto mer makt vinner troens bønn for dem, og desto kraftigere blir tvilen vist bort som noe som ikke hører hjemme der.

På den ene siden hadde apostelen trengselen i fangenskapet å bære på («mine lenker»). På den andre siden stod han midt i arbeidet med å forsvare og stadfeste evangeliet. Likevel tok ikke dette ham mer i beslag enn at de kjære vennene i

Filippi stadig stod for hjertet hans som en kilde til glede og takk. De hadde jo del med ham i nåden (også i å oppleve trengsel for evangeliets skyld).

Apostelen kaller Gud til vitne på hvor han lengtet etter dem. Det var en lengsel som hadde sin grunn i Jesu Kristi hjerte, som slo i Paulus. Kjærligheten som binder de hellige sammen, kommer jo ikke fra vår egen natur, men fra Kristi liv i oss. Derfor kaller Paulus den «Kristi Jesu hjertelag».

I v. 4 hadde apostelen sagt at han alltid bad for de hellige i Filippi. Nå (v. 9–11) forteller han hva han bad om for dem: at kjærligheten deres måtte bli enda mer rik «på kunnskap og all innsikt».

Her er det nærmest tale om det innbyrdes kjærlighetslivet mellom de hellige. Hvor vakkert det enn foldet seg ut i Filippi, slår apostelen seg likevel ikke til ro med det, som om det ikke trengtes noen framgang. Hvor langt fra Skriftens ånd er ikke det falske fullkommenhetssvermeriet vi møter hos noen i våre dager! De ser på seg selv som helt ferdige og vil bare takke, og mener ikke at de har noe mer å be om. Nei, Skriften har stadig et klart «Framover!» å rope til Guds barn, nettopp fordi vi ennå ikke er fullkomne (se Fil 3,12).

De filippiske helliges kjærlighet trengte særlig å vokse i kunnskap, å vokse i erkjennelsens lys og i innsikt. Det vil si å vokse i en øvd sans for hva som er det rette i hvert enkelt tilfelle, slik Paulus så tydelig betegner det i v. 10: «slik at dere kan dømme om hva som er rett i de forskjellige spørsmål». Også hos Guds barn kan det ikke sjelden være noe vilt og blindt i kjærligheten. Tanken kan være svært velment, men mangle den rette innsikt og visdom, og slik kan den komme til å støte an og gjøre skade.

Men målet er jo at Herrens hellige, som Paulus skriver, må være rene og uten lyte «til Kristi dag» (egentlig «for Kristi dag», med den for øye som endemål – ikke helt det samme som «inntil Kristi dag»).

Men målet er ikke bare dette, ikke å gi anstøt. Det er også å være «fylt av rettferds frukt» (v. 11). De hellige skal ikke bare legge av det gamle mennesket, men ikle seg det nye (Ef 4,22–24). Han ser de hellige i bildet av frukttrær, fylt av de fruktene av Ånden som Paulus har skildret for oss i Gal 5. Alle Åndens frukter springer ut av vår nådestand i Kristus, den rettferdigheten som er vunnet i troen. «Rettferds frukt» kan likevel også forstås om frukter som har i seg det sinnet som er rett for Gud.

At slike frukter ikke betegner våre egne hjemmelagde, selvgjorte gode gjerninger, går fram av det som sies om dem: De kommer «ved Jesus Kristus, Gud til ære og pris». Bare det som blir virket ved Jesu Kristi nåde i et menneskehjerte, kaller Gud rettferds frukt. Også en naturlig menneskekjærlighet, humanitet, kan jo gjøre adskillig som ser godt ut i menneskers øyne. Men det som ikke er virket ved Kristus, blir aldri «Gud til ære og pris». Og det er det andre kjennetegnet Ordet knytter til rettferds frukt.

Også for Guds barn kan disse ordene tjene til alvorlig selvprøvelse. Bare det som springer ut fra Kristus i oss, og som har Guds ære og pris som mål, er en moden og vakker rettferds frukt. Ak, vi merker nok at det fortsatt blander seg så mye av egen kraft og egen ære inn i de fruktene vi bærer, også som troende mennesker.

Men hvilket herlig mål er ikke her stilt oss for øye! Vil vi jage etter å gripe det, da er han trofast som kalte oss, han skal også gjøre det. Så kan vi på Kristi dag stå fylt av rettferds frukt, lik den slipte edelstenen som passer inn i diademet om hans kongepanne.

Ja, ut fra evighetens sol
skal lyset herlig da oss gjennomstrømme,
og der fra Lammets kongestol
vi skal vår Frelsers nåde høyt berømme.

428. «For meg er det å leve Kristus, og å dø en vinning» (1,12–26)

Apostelen begynner dette avsnittet med å fortelle brødrene det svært gledelige at lenkene og fangenskapet hans slett ikke hadde lammet virksomheten hans. Tvert imot hadde de fremmet Guds sak, både utad blant hedningene og innad blant brødrene (v. 12–14).

Det var nemlig blitt kjent i hele den keiserlige livvakten at Paulus ikke var noen vanlig fange. Han bar lenkene sine for Kristi skyld, for en åndelig sak. Fordi vakten hos Paulus stadig ble skiftet, ble etter hvert alle soldatene i livvakten satt sammen med Paulus og hørte ham vitne om Kristus. Og mange flere («alle de andre», som Paulus kaller dem i v. 13) hadde fått oppmerksomheten sterkt vakt for Kristus og evangeliet hans ved å høre om denne merkelige fangen.

Guds veier er underfulle. Det apostelen nok bare med stor vanskelighet kunne ha nådd i hovedstaden, som myldret av mennesker, om han var kommet til Roma som en fri mann, det ble nå nådd gjennom lenkene. «For jeg vet de tanker jeg tenker om dere, sier Herren» (Jer 29,11).

Og lenkene hans var blitt til velsignelse, ikke bare utad, men også innad blant de troende i Roma. De hadde fått større frimodighet til å bekjenne Herren, stikk imot det en egentlig skulle ha tenkt seg. Det ble for dem et segl på evangeliets sannhet å se Paulus' frimodighet (v. 14).

Likevel gjaldt dette bare de fleste av brødrene, ikke alle (v. 15–17). Blant dem som bekjente Kristus, var det også noen som så skjevt til apostelen. Gjennom forkynnelsen sin prøvde disse menneskene å bryte ned tilliten til Paulus. De forkynte ikke Kristus rent, det vil si ikke av et ærlig og redelig hjertelag, men med onde baktanker: De ville få satt splid mellom de kristne og Paulus og slik «føye trengsel til mine lenker». Motsatt dem stod de ærlige bekjennerne, som vitnet av sann kjærlighet til evangeliet og til Paulus.

Disse motstanderne av Paulus som vi hører om her, har kanskje nok vært påvirket av de judaistiske vranglærerne, som overalt prøvde å forandre på Paulus' gjerning. Likevel kan de ikke ha vært slike som vranglærerne i Galaterbrevet. Da kunne ikke Paulus ha sagt det som står her i v. 18, at han gledet seg over at Kristus likevel ble forkynt. For i Galaterbrevet betegner han vranglærerne som dem som ødela evangeliet.

Vi må da her tenke på slike som syntes Paulus var for alvorlig og for varm, slike som hadde en død rettroenhet. Den dag i dag møter vi jo ofte en død rettroenhet som står det sanne troslivet imot. Det kan nok ha vært en forbindelse mellom disse motstanderne av Paulus og de judaistiske vranglærerne i at begge rev ned på Paulus. Men de siste vranglærerne nevner apostelen først i kapittel 3, og da på en helt annen måte.

Det var motstandernes «tanke» (v. 17) å gjøre Paulus skade, men Paulus viser at det ikke ble slik i virkeligheten. Tvert imot måtte også dette tjene til gagn og til glede for apostelen (v. 19–20). Kristus ble jo likevel forkynt. Kristi navn ble likevel forkynt, til tross for de store bristene i forkynnelsen til disse menneskene. «Over dette gleder jeg meg. Ja, jeg vil også fortsatt glede meg», sier Paulus. Han visste at alt sammen, både nå og i framtiden, skulle «bli til frelse for meg», til velsignelse (v. 19).

For det var hans lengsel og håp at han «ikke skal bli til skamme i noe», men at han («i all frimodighet») fortsatt skulle ære Kristus gjennom alt som møtte ham, enten legemet hans skulle gis i døden eller bli i live (v. 20). I ydmykhet støtter han denne frimodige forventningen på filippernes forbønn og på hjelpen fra Jesu Kristi Ånd. Paulus forstod å verdsette hva et Guds barns forbønn er verdt. Når vårt mål er at Kristus skal bli æret gjennom oss, da kommer frimodigheten vår ikke lenger til å bero på de ytre forholdene som skifter, og da skal vi høste glede.

Hvor stor viser ikke apostelen Paulus seg her, også ved at han helt kan se bort fra seg selv når det gjelder dem som forkynte med en ond hensikt mot ham! Han kan tale om dem uten bitterhet, viss på at Herren alltid forstod å vende det onde til det gode.

I v. 21–26 sier Paulus mer om det han i v. 20 kalte «liv eller død». Her kommer det store, herlige ordet (v. 21): «For meg er det å leve Kristus, og å dø en vinning.» Skulle han leve en tid ennå, ville jo Kristus likevel være innholdet i livet hans. Og skulle det nå snart gå mot døden for legemets del, så han ikke fikk oppleve Herrens gjenkomst, nå vel, da var dette nettopp en vinning. For da (v. 23) fikk han lov å «være med Kristus».

Han kunne ikke si hva han skulle velge, om det stod til ham selv. For hans egen del var det visselig «så mye, mye bedre» å være hjemme hos Herren. Men for gjerningens skyld (v. 22) og for vennenes skyld (v. 24) var det nok mer nødvendig at han ennå en stund ble «i kjødet», det vil si i legemet (v. 22–24).

Han var også innerst inne viss på at dette var Herrens vilje: Han skulle ennå en stund tjene til framgang og glede i troen for de hellige, særlig også for de troende filipperne. Slik kunne deres ros, det vil si det de hadde å rose seg av, deres lykke som kristne, bli enda rikere ved tjenesten hans når han igjen fikk være til stede blant dem (v. 25–26). Det å tjene står alltid som det store for Paulus. Hans egne, personlige hensyn trer helt tilbake for dette.

Ei å tjenes, men å tjene,
derfor Jesus kom hit ned,
bar vår svakhet, våre byrder
og på korset for oss stred.

La den kjærlighet da brenne
i min sjel, du synderes venn,
så jeg elsker, som du elsker,
der jeg intet får igjen.

429. «Dere har fått den nåde, ikke bare å tro på Kristus, men også å lide for ham» (1,27–30)

I dette avsnittet går Paulus over til en rekke herlige formaninger. I det foregående hadde han sagt at det var hans visse håp at han ennå en stund skulle få tjene dem til velsignelse i levende live. Men det var jo ikke det avgjørende for filipperne om han var til stede hos dem eller ikke. Det ene nødvendige (det ligger i ordet «bare», v. 27) var at de levde «et liv som er Kristi evangelium verdig».

Det var kravet til filipperne, og det innskjerper apostelen dem. Så kunne han alltid, enten han var hos dem eller borte fra dem, få høre om dem at de «står fast i én Ånd, og med én sjel kjemper for troen på evangeliet».

Som hovedpunkter i et liv som er evangeliet verdig, ser Paulus altså for det første fastheten og for det andre enheten mellom de hellige. Det siste er i høy grad en forutsetning for det første. Slik soldatene ofte må stå i tett sluttet krets, rygg mot rygg og skulder mot skulder, for å kunne stå fast mot fiendens angrep, slik må også de hellige stå i kampen for evangeliet. Splittelse er svakhet.

Det er kamptoner som lyder gjennom disse linjene. Filipperne hadde, som de makedonske menighetene generelt, en hard kamp utenfra, fra hedningenes side. Men stod de fast sammen i én Ånd (v. 27), da måtte de «på ingen måte» la seg «skremme av motstanderne» (v. 28). I Guds barns modige, uforferdede bekjennelse ser Paulus et varsel om fortapelse for motstanderne, men et varsel om frelse for de hellige, «og det fra Gud», føyer han til.

Når Gud legger dette motet inn i vennene sine, ligger det jo en visshet om seier i det, et pant på at Guds folk har sannheten på sin side. Hvor ofte har ikke martyrenes frimodighet vakt angst hos bødlene deres! De forstod at en sak som det kunne lides slik for, likevel hadde seieren med seg i det lange løp.

Nei, en skal ikke frykte lidelsen, for også lidelsen for Jesus er nåde, skriver Paulus (v. 29): «Dere har fått den nåde, ikke bare å tro på Kristus, men også å lide for ham.» Slik så også apostlene på det da de gikk glade bort fra Rådet etter å ha blitt pisket for Kristi skyld (Apg 5,41). «Gled og fryd dere», sa Herren i Bergprekenen om dem som lider «for rettferdighets skyld» (Matt 5,10–12).

På lidelsens torner gror nådens vakreste roser. Gjennom en slik hellig lidelse kan jo Kristus bli æret, og vi kommer på den måten i lag med profeter og apost-

ler. Også dette, de helliges fellesskap i denne kampen, peker Paulus på (v. 30) som en oppmuntring for vennene i Filippi. Da han var blant dem, hadde de jo sett på ham at lidelse og evangelium fulgtes åt (se Apg 16: Paulus ble pisket og satt i fengsel i Filippi). Og nå hørte de jo hvordan han hadde sin lidelseskamp i lenkene. Men å få lide slik, for Jesu skyld, var bare nåde.

Vår trengsel er en gave
av Jesu milde hånd,
et tegn som de skal have,
der drives av Guds Ånd.

430. Formaning til å ha ett sinn – i ydmykhet og selvfornektelse etter det høye forbildet i Herren Kristus Jesus selv (2,1–11)

I 1,27 hadde apostelen kjærlig formant dem til å «stå fast i én Ånd». Det er denne formaningen han tar opp igjen (v. 1–2). Han viser veien til å kunne oppfylle den (v. 3–4) med det guddommelige forbildet for øye: vår Frelsers selvfornedrelse, men også den opphøyelsen som fulgte med den (v. 5–11).

Han begynner med på en hjertegripende måte å peke på den rike kilden til velsignelse som de hadde å øse av i Kristus og i troslivet med ham, nettopp for å være ett. I Kristus er det jo både formaning og oppmuntring i kjærligheten (broderkjærligheten). I Kristus er det et «samfunn i Ånden», og der er inderlig medfølelse og barmhjertighet. Så sant alt dette følger med og springer ut av livet i Kristus, og så sant alt dette har krefter i seg til å føye sammen, ber Paulus dem nå om å gjøre gleden hans fullkommen ved å være ett i sinn og tanke.

Glede hadde han allerede (se 1,4), men jo mer de ble ett, desto mer fullkommen ble apostelens glede. Det minner om apostelen Johannes' siste ord til menigheten: «Mine barn, elsk hverandre!» Vår Frelser har jo også selv satt kjærligheten til hverandre som kjennetegnet på at en er hans disippel.

Alle de mange uttrykkene i v. 2 sikter jo mot en fullkommen harmoni mellom Guds barn. «Det samme sinn» betegner ikke så mye de enkelte meningene som det samstemte hjertelaget. Det kan nok være forskjellige meninger om mange ting blant Guds barn, men derfor behøver det ikke å være skurrende toner mellom dem. Men visselig hører det også med til veksten i Herren at en også i sine meninger mer og mer blir gjennomstrålt av det samme lyset ovenfra (se Ef 4,13: «inntil vi alle når fram til enhet i tro på Guds Sønn og i kjennskap til ham»).

I v. 3–4 viser apostelen hva som kan ødelegge harmonien, og hva som fremmer den. Et trettekjært, diskusjonssykt vesen, lyst til å glimre og egenkjærlighet er alt sammen krefter som driver Guds barn bort fra hverandre. Men det ydmyke sinnet stemmer hjertene så de klinger sammen i et kor av kjærlighet. Da vil ikke den ene opp over den andre, men setter seg gjerne nederst. En tenker ikke bare på egen fordel og ære, men tar rett hensyn til det som gagner andre.

Apostelen samler denne formaningen til ydmykhet og selvfornektelse i ordet i v. 5: «La dette sinn være i dere, som òg var i Kristus Jesus.» Og nå folder han i mektige trekk ut vår Frelsers ydmyke selvfornedrelse, helt til han ble lydig til døden på korset.

Dette ordet her i Filipperbrevet (2,6–8) har den aller største betydning for den kristne læren om hvordan vi skal forstå vår Frelsers jordiske tilværelse. Vi kan med en gang si at dette punktet aldri fullt ut kan forklares med ordene til den menneskelige tanken. Nei, det må troes at han var sann Gud, født av Faderen fra evighet, og samtidig sant menneske, født av jomfru Maria. Likevel har vi jo både lov og plikt til å kjenne det Gud har gitt oss å vite om dette.

Forståelsen av ordet her faller i hovedsak i to grupper. Noen oversetter (som Rørdam): «han, som skjønt han var i Guds skikkelse, ikke holdt det for et rov å være Gud lik». De tar utsagnet som sagt om den Kristus som var blitt menneske. Det handler altså ikke om noe han gjorde før han ble menneske, men om hva han gjorde som menneske.

Skjønt han var i Guds skikkelse, det vil si i besittelse av guddomsherligheten, så han kunne ha trådt fram i den, gav han likevel frivillig avkall på det. Han holdt ikke det å være Gud lik «for et rov», et bytte som han ville ha størst mulig nytte av for seg selv.

De som har denne forståelsen, knytter den til at det i v. 5 står Kristus Jesus (Kristus som mennesket Jesus), ikke bare Kristus.

Ordet «han uttømte seg selv» (v. 7), idet han tok en tjeners skikkelse på seg og kom i menneskers liknelse, det vil si i samme kår som alle andre mennesker, blir da forstått slik at han nok eide guddomsherligheten. Enten brukte han den i det skjulte, som noen mener (se Luthers julesalme: «Verden går i ditt ledebånd, likevel sveper deg en kvinnes hånd»). Eller han gav avkall på bruken av sin guddomsmakt, slik at han bare brukte den der han i bønnens samråd med den himmelske Faderen fant det tjenlig for Guds rikes sak.

Disse fortolkerne er altså alle enige om at han eide og hadde den fulle guddomsmakten her i fornedrelsen. Men mens noen av dem mener at han bare gav avkall på den synlige bruken, mener andre at han virkelig gav avkall på bruken, unntatt der den himmelske Faderen viste ham at han skulle bruke den. Denne siste forståelsen synes å være den mest riktige, og den kaster klarest lys over hvordan vår Frelser trådte fram blant oss.

Det finnes imidlertid også en annen forståelse. Der blir ordet «da han var i Guds skikkelse» forstått om vår Frelsers tilværelse før han ble menneske, da han ennå var i den himmelske guddomsherligheten. Ordet «han uttømte seg selv» blir da forstått slik at han tømte seg for selve denne guddomsherligheten. Han holdt ikke fast ved den som ved noe han hadde røvet, eller som noe han ville bruke til å rive til seg ære og høyhet på jorden. Etter denne forståelsen gav vår Frelser ikke bare avkall på bruken av sin guddomsherlighet, men på selve guddomsmakten.

De som har denne siste tolkningen, nekter jo på ingen måte at vår Frelser var Gud lik i sitt vesen, men de setter likevel selvuttømmelsen hans et trinn dypere.

Men hvordan en nå enn tenker seg denne selvfornedrelsen hos Frelseren (etter det greske ordet kalt *kenosis*), gjelder det å vokte seg så en ikke kommer så langt ut at en gjør vår Frelser til et ufullkomment menneske. Det er jo ut fra dette stedet den moderne teologien har villet begrunne sine bibelkritiske villfarelser.

Den gikk løs på Det gamle testamente og erklærte både det ene og det andre i Det gamle testamente for uekte eller for oppspinn. Det gjorde den i strid med vår Herre Jesus Kristus, som hadde lagt fram nettopp disse delene av Det gamle testamente for disiplene sine som guddommelig sannhet. Hva skulle en nå gjøre? Å åpne øynene for at feilen lå hos den selv, kunne den moderne teologien åpenbart ikke få seg til. Så måtte det være Herren som hadde tatt feil, fordi han hadde vært fanget i jødiske, feilaktige oppfatninger.

Men hvordan skulle dette forlikes med at han var Guds Sønn? Jo, da støttet en seg til denne kenosis-læren og erklærte at Frelseren hadde tømt seg for guddomsherligheten i så høy grad at han til og med var gått inn under menneskelivets kortsynthet og under de mangelfulle forestillingene om Det gamle testamente som hans samtids jødiske teologi hadde.

Fra den moderne teologiens side har en villet hevde at en nettopp på denne måten i sannhet gjorde Frelseren stor, fordi en forstod hans selvfornedrelse så mye dypere.

Til det må vi svare: Nei! Når dere gjør Guds Sønn til et menneske som feiler, et menneske som også på Guds rikes område var mangelfullt utrustet når det gjelder erkjennelse, ja, når dere til og med lar ham lære disiplene sine noe feilaktig, da gjør dere ham visselig ikke stor. Da kaster dere en skygge over hans herlighet. Og aldri vil Guds menighet kunne få denne forståelsen av ordet her til å stemme med det bildet Skriften gir oss av vår store, herlige Frelser.

Når det står her at han tok en tjeners skikkelse på seg, peker det ikke bare på Frelserens vilje til å tjene oss syndere. Det peker også på at Det gamle testamente betegner Messias som Guds utvalgte tjener (Jes 42,1).

Når det står at han «kom i menneskers liknelse», vil ikke det si at han ikke samtidig var sant menneske. Det betegner ham som den som ikke bare var menneske, men som den der det å være Gud lik og eie Guds herlighet var forent med den menneskelige tilværelsens form.

Men «da han i sin ferd var funnet som et menneske», gikk han enda dypere ned enn til å ta en tjeners skikkelse. Han bøyde seg i lydighet helt til døden, ja, den vanærende døden på et kors. At han kunne dø, var gitt med hans menneskenatur. Men med hans syndfrie menneskenatur var det ikke gitt at han måtte dø. I frivillig lydighet gav han sitt liv som den gode hyrde.

Men fordi han bøyde seg dypere ned enn noe menneske på jorden, ned i forbannelsens mørke for vår skyld, fordi han frivillig ble så fattig for vår skyld (se 2 Kor 8,9), derfor har Gud også høyt opphøyet ham (v. 9–11). Ydmykhet fører til ære, det viser oss også Guds Sønn som ble menneske. Jesu navn er i sannhet blitt navnet over alle navn. Intet navn på jorden har en slik klang og dyp makt. For dette navnet skal hvert kne bøye seg, og alle skal tilbe i dette navnet: både de hellige englene i himmelen, menneskene på jorden og også de «under jorden».

Hvem menes med dem under jorden? Noen forstår det om demonene, de falne englene. Andre forstår det om åndene i dødsriket, med tanke på Kristi nedfart til de dødes rike, der han jo også steg ned til «åndene som var i varetekt» (1 Pet 3,19).

Denne hyllesten blir gitt av noen med troens frivillighet, av andre med vantroens tannskjærende trass. Likevel skal den fra alle sider være forent med en bekjennelse av at Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære. Etter grunnteksten skal selve bekjennelsen helst knyttes til «til Gud Faders ære». For det er jo Gud Faders frelsesråd som er fullført med seier i Kristi verk.

Ordet her peker tilbake til Jes 45,23, der Herren sier: «For meg skal hvert kne bøye seg, hver tunge skal sverge meg troskap.» Men for hvert menneske rommer dette ordet det alvorlige spørsmålet: Bøyer dine knær seg i Jesu navn? Ve den som aldri her på jorden ville bøye sine knær i Frelserens navn! For en slik vil det bli en fryktelig stund når knærne en gang skal bøyes. Men for hver den som i nådens dager lærte å bøye sine knær ved korsets fot med takk og tilbedelse, vil bekjennelsen bli en seierssang.

Jesus, vår Kristus, vår salvede konge med ære,
Kristus, vår Jesus, allmektige Frelser, du kjære,
hos oss du bli,
vær du vårt lys og vårt liv,
alt det vårt hjerte begjærer.

432. Vår gjerning – Guds gjerning (2,12–18)

Ut fra Jesu Kristi tjenende og lydige selvydmykelse kommer apostelen nå igjen (med et «derfor») med formaningens ord. Han minnes hvordan de alltid hadde vært lydige – i sannhet et godt vitnesbyrd. De hadde vært lydige mot ham, eller rettere mot det budskapet han kom med. Nå legger han dem på hjertet å vise enda mer, mens han er borte, at denne lydigheten deres var ekte. Det skulle de gjøre ved å arbeide på sin egen frelse med frykt og beven, det vil si i full bevissthet om sitt personlige ansvar.

Det sier seg selv at apostelens fravær gjorde det enda mer nødvendig for filipperne å bruke den ytterste omhu. De savnet jo den hjelpen hans personlige nærvær kunne gi dem.

Det ligger ingen daddel i denne formaningen, men nok dette: Guds barn går i fare hvor de går, og de må aldri tro seg trygge. Det er sant, det Brorson synger: «Å gå så fritt på himlens sti og ikke ville våke, det er det rene hykleri, sikkerhetens tåke.» Denne frykten og bevenen behøver slett ikke å være trelldomsfrykt. Den er Guds barns frykt for å miste sin kostbare skatt.

«Arbeid på deres egen frelse», står det.[1] For i denne saken gjelder det først alltid å se innover. Bare slik blir en skikket til å se utover og også hjelpe andre.

Det er ikke ved vår gjerning vi blir frelst. Men i dette arbeidet må troen stå, for å kunne holde fast ved den frelsen som er gitt oss i Kristus (se Jak 1,25: «salig i sin gjerning»).

Dette kravet stiller Ordet til de troende: at vi bruker alle de kreftene vi har fått i gjenfødelsen, og anstrenger oss «av all sjelens makt». Dette ordet rammer den falske hvilesyken, som vil overlate alle ting til Herren og ikke gjerne vil høre om at Guds barn må arbeide og stride.

Men som den mektige oppmuntringen i dette arbeidet vårt peker apostelen nå i v. 13 på Guds virke i oss. I all vår gjerning og anstrengelse gjelder det å bygge stadig på Guds kraft i oss. Bare ved den kan vi arbeide slik at vi ikke løper forgjeves.

Og apostelen går helt til bunns når han betrakter denne Guds virksomhet i de hellige. Han ser Gud som den som virker både å ville og å virke. Med egen kraft

[1] NB: «arbeid på deres frelse».

kan vi altså ikke en gang ville det som fører til salighet. Vår egen viljes kraft er brutt og er bare en maktesløs lengsel (se Rom 7,14–24).

En virkelig alvorlig og fruktbar vilje er det bare Gud som av nåde ved sin Hellige Ånd kan skape i oss. Like sikkert er det bare han som kan føre denne viljen fram til å «virke», til seier i livets kamp. «Til hans gode behag» skal etter grunnteksten nærmest knyttes til det å ville og virke: å ville og virke det som er til Guds velbehag.

Dette ordet i v. 13 om Guds virke i de troende fra først til sist skal legge den sunne hvilen over et Guds barns arbeid og kamp. Det rammer det urolige selvarbeidet som kommer av for liten tillit til Herren og for svak erkjennelse av egen hjelpeløshet. «Det er Guds allmektige vilje som skjer i vår frie vilje», slik at han alene har æren for vår frelse. Men sannheten i at disse to står side om side – på den ene siden vårt arbeid med frykt og beven, og på den andre siden Guds virke i oss både å ville og å virke – «må oppleves for å forstås» (Rørdam).

Fra den mer allmenne formaningen i v. 12–13 går apostelen videre (v. 14) til en kjærlig formaning om å «gjøre alt uten knurr og tvil» (egentlig «betenkeligheter»). Det setter han som betingelsen for å nå det målet som skulle nås: at de (v. 15) kunne bli uklanderlige og rene, Guds ulastelige barn midt i en «vrang og forvendt slekt» (egentlig «krum og forvridd»). Midt i den var det deres plass å skinne (egentlig «vise seg», «være å se») som himmellys («lysbærere» – bildet er hentet fra stjernehimmelen).

Hvor mye ligger det ikke i dette ordet om å gjøre alt uten knurr og tvil! Vi kjenner bare altfor godt i dypet av vårt fordervede hjerte det sinnet som ikke er fornøyd med slik Gud gjør det. Derfor faller det så lett i tvil og onde betenkeligheter: Hvorfor skal det nå være slik, og er det nå også nødvendig å følge nettopp den veien? Av det kommer så mye vakling og usikkerhet.

Men det som mangler i så fall, er nettopp det ydmyke, lydige sinnet. Der det seirer, lyder lovsang og takk, og der blir det tatt faste skritt i frimodig tro. «Troen står der tvilen falt.» Men det krever daglig øvelse i lydighet. Bare slik blir vi stadig mer fintfølende, så vi kjenner hva som er Guds gode vilje.

Dette uttrykker Paulus så vakkert i v. 16: «Idet dere holder fast ved livets ord», eller rettere oversatt: «Da dere har livsordet inne, i eie.»[2] Det er dette som gjør et troende menneske i stand til å bli et lite himmellys og til å vandre uten knurr og tvil: at vi holder fast ved det livsordet som er fylt med livets Ånd.

«Herre, hvem skal vi gå til? Du har det evige livs ord», slik lød Peters ord til Herren Jesus (Joh 6,68). «De ordene jeg har talt til dere, er ånd og er liv», har Herren selv sagt (Joh 6,63). Livsordet er lykten for vår fot, og det er fylt av løftenes nåde. Salig den som har det i eie, som holder fast ved det, og som lar dette ordet bli i seg. Den sjelen kommer ikke til å skikke seg lik verden.

Bare filipperne ville holde fast ved livsordet, så ville de også bli apostelen til ros på Kristi dag, den dagen da alt kommer fram i lyset. Da ville de stå som et vitnesbyrd om at arbeidet hans ikke hadde vært forgjeves.

Og selv om Paulus skulle bli ofret (v. 17), selv om blodet hans skulle flyte for evangeliets skyld i denne gjerningen hans – å hjelpe hedninger, også filipperne,

[2] NB: «idet dere holder fram livets ord».

til tro på Kristus og til frelse – så ville han også glede seg over det og glede seg sammen med dem alle.

Paulus betegner sin egen martyrdød ikke bare som en glede for seg selv, men som en felles glede. Her møter vi igjen dette vakre sinnet som ser det som en nåde å få herliggjøre Kristus også ved døden. Paulus oppfordrer leserne (v. 18) til å se det slik og glede seg med ham om han skulle dø for Kristi skyld. For dem var det kanskje vanskeligere å glede seg over at apostelen skulle bli ofret, enn det var for ham selv.

Det er et vakkert bilde Paulus bruker i v. 17. Han sammenligner sin egen død med et drikkoffer som blir utøst på Herrens alter, og sin gjerning blant hedningene med en prestelig offertjeneste der han liksom bærer fram hedningenes tro som et offer på Guds alter. Han selv et offer på Guds alter, hans gjerning et offer på det samme alteret – ja, slik gjelder det at hele livet vårt kan bli en gudstjeneste, og det en «tjeneste med glede» (Sal 100,2).

O, ta imot mine gaver,
og du må hellige dem,
så jeg deg tro kan tjene,
til du meg kaller hjem.

433. Til filippernes glede håper Paulus snart å kunne sende Timoteus til dem, og likeså deres utsending, Epafroditus. Om begge disse brødrene taler Paulus kjærlige ord, og han knytter til det et tillitsfullt håp om selv snart å få se vennene i Filippi (2,19–30)

Apostelen uttaler håpet om snart å kunne sende Timoteus til dem (v. 19–23), ja, om selv snart å få komme til dem (v. 24). «I Herren Jesus» har han dette håpet og denne tilliten (v. 19 og 24). Alltid knytter apostelen dette «i Herren» til alt han gjør og lar være å gjøre. Der ser vi rett hva han mener med: «For meg er det å leve Kristus» (1,21).

Av v. 17 så vi at livsfaren slett ikke var avverget. Men av dette avsnittet, v. 19–24, går det likevel fram at utsiktene for saken hans var ganske lyse. Hensikten med å sende Timoteus var ikke bare hensynet til filipperne. Han lengtet også selv etter å høre godt nytt fra vennene i Filippi.

I v. 20–22 gir han et herlig vitnesbyrd om Timoteus. Han var for tiden den eneste han trygt kunne sende til filipperne som en som var likesinnet med ham. Alle de andre han ellers var henvist til å sende, må han gi det sørgelige vitnesbyrdet: «De søker alle sitt eget, ikke det som hører Kristus Jesus til.» Også denne smerten, å være omgitt av upålitelige og smålige folk blant de kristne, kjente apostelen. Men Timoteus' prøvede, sønnlige troskap kjente ikke bare han, men også filipperne.

Når han fikk litt mer klarhet i saken sin, ville han sende Timoteus. Epafroditus derimot ville han ikke vente med å sende. Denne broren var blitt sendt fra Filippi til apostelen med en gave (se 4,18) og for å hjelpe Paulus, noe han også trofast hadde gjort (v. 26 og 30). Men grunnen til at Paulus allerede nå sendte ham tilbake med dette brevet, var at han hadde vært dødssyk. Nå var han nok kommet seg ved Guds barmhjertighet, men han lengtet sterkt etter vennene i

Filippi og var full av bekymring fordi ryktet om sykdommen hans hadde nådd dem.

Om han var død, ville det ha vært «sorg på sorg» for Paulus (v. 27). Han ville ikke bare selv ha mistet denne kjære hjelperen, men også ha måttet bære filippernes sorg over det på sitt hjerte. Derfor så Paulus det som en barmhjertighet fra Gud også mot ham selv at Epafroditus ikke var død. Men filippernes glede over å se denne vennen igjen ville også være en lettelse i apostelens mange sorger. Det er et vakkert eksempel på den kjærligheten som ser bort fra sitt eget savn for å glede andre, og som regner dette som sin beste glede.

Han slutter med å anbefale Epafroditus til en kjærlig mottakelse hos vennene der hjemme (v. 29). Det kunne kanskje være noen i Filippi som ville si at Epafroditus hadde forlatt sin post ved å komme tilbake så snart. Men Paulus tar på forhånd bort enhver grunn til slik tale. Han sier uttrykkelig at Epafroditus i nidkjærhet ikke hadde aktet sitt eget liv for å «utfylle savnet» av hele menighetens nærvær da han overbrakte gaven til Paulus. Det ser ut som Epafroditus har pådratt seg sykdommen under denne nidkjære oppofrelsen i Kristi gjerning, og for at filippernes kjærlighet til Paulus skulle få et levende uttrykk.

Både i v. 25 og v. 30 viser de greske ordene bak «den hjelpen jeg trengte» og «tjenesten» at apostelen også her ser Epafroditus' gjerning som en offertjeneste for Herren. På samme måte talte han i v. 17 om sitt eget arbeid og sin egen mulige død som en offertjeneste på Herrens alter. Ja, det er saken: at hvert Guds barn er seg bevisst sin stilling som prest for Herren, og tar sitt liv og sin gjerning opp som et åndelig offer til Herrens ære (1 Pet 2,5).

Ja, vi alle, små og store,
er satt til å tjene ved borde
i den samme Herres gård.
Hva for kall vi fikk på jorden,
hva slags tjeneste vi har fått,
for ham vi dog til regnskap står.

434. «Det som var en vinning for meg, det har jeg for Kristi skyld aktet som tap» (3,1–11)

Apostelen begynner med et «for øvrig», som om han hadde tenkt å slutte. Men Guds Ånd gav ham enda et herlig ord om gleden i Herren og om det nidkjære jaget fram mot målet, det sinnet som alene kan bevare gleden.

«Gled dere i Herren!» (v. 1) – det er liksom omkvedet i hele Filipperbrevet. Allerede flere ganger før i dette brevet har han slått an denne tonen (se særlig 2,18). Adskillige antar at det er dette han tenker på når han her i v. 1 taler om å skrive det samme. Andre mener, som vi har nevnt i innledningen, at Paulus med disse ordene tenker på et tidligere brev til filipperne som ikke er bevart for oss.

Hvordan det nå enn er med dette, peker Paulus her på en velsignelse ved å gjenta en formaning. «For dere er det desto tryggere», sier han. Vantroen søker ofte sitt vern i å gjenta løgnene sine igjen og igjen. Slik skal også sannheten gjentas utrettelig, særlig denne sannheten om gleden i Herren. For gleden i Herren er vår styrke (Neh 8,10), og den verner mot farer.

Og apostelen vil hjelpe dem til å se opp for en fare. Det er de jødekristne vranglærerne han slår til med de knusende ordene i v. 2. Vi kjenner dem fra skildringen i Galaterbrevet og Andre Korinterbrev. Rettferdiggjørelsen ved troen, kristenlivets helligdom, krenket de grovt med læren om at en måtte la seg omskjære og holde Moseloven.

Derfor kaller Paulus dem «hundene». I Østerland blir hunden regnet som et urent dyr, og den er ofte brukt som bilde på det vanhellige (se Matt 7,6 og Åp 22,15). Uttrykket «de skamskårne» blir brukt fordi omskjærelsen som de pukket på, ikke lenger hadde Guds befaling å støtte seg til. Derfor ble den bare en tom form, en lemlestelse av legemet.

Paulus begrunner dette uttrykket ved å hevde (v. 3) at bare de sanne troende var de virkelig omskårne. Omskjærelsen var jo tegnet på at en hørte til Guds Israel. Men det nådde en nå ved å tjene Gud i Ånden (ved Den Hellige Ånds kraft) og søke sin ros og eneste tilflukt i Kristus Jesus, uten på noen måte å sette sin lit til kjødet. Det var den sanne, åndelige omskjærelsen, som den gamle paktens omskjærelse var det svake forbildet på.

I v. 4–6 imøtegår Paulus den innvendingen han tenkte seg at vranglærerne kom med. Hedningene kunne jo saktens trøste seg med dette: Kristus alene til salighet! De hadde jo ingenting annet å stole på og hadde aldri hatt noen rettferdighet etter loven. Nåvel, sier Paulus, har de hedningkristne ikke hatt disse ytre fortrinnene, så har jeg hatt dem i fullt monn. Var det i dem frelsen lå, kunne han i sannhet måle seg med hvem som helst.

Han var en født israelitt, ikke en proselytt som hadde latt seg omskjære i en eldre alder. Nei, han var omskåret på den åttende dagen, helt i samsvar med loven (3 Mos 12,3). Han var av Israels ætt, og det ikke av blandet slekt. Nei, det var rent israelittisk blod som rant i årene hans. Han kunne nevne stammen han hørte til (Benjamin). Han var en hebreer født av hebreere (altså var også moren hans en ekte hebreer).

Og når det gjaldt hans personlige stilling til Israels lov, hadde han jo vært fariseer, altså hørt til dem som tok det mest nøye med lovens ord. Nidkjærheten sin hadde han jo vist godt nok ved å forfølge Kristi menighet. Og når det gjaldt rettferdigheten etter loven, var han «ulastelig», det vil si at han stod så høyt som noen jøde kunne stå.

Kjødelig sett hadde alt dette vært «en vinning». Det hadde gitt utsikt til en glimrende løpebane som jøde. Men – og hva ligger det ikke i dette lille «men» – alt dette hadde han nå lært å akte som tap for Kristi skyld (v. 7). Det hadde jo hindret ham i å omvende seg til Kristus, fordi han falskelig hadde støttet seg til disse ytre tingene. Nå hadde han fått et annet syn på tap og vinning.

Dette folder han ut med ild og varme i v. 8–11. Sammenlignet med herligheten i å kjenne Herren Jesus Kristus ble alt det andre som tap for ham. Ja, han hadde også tapt alt dette ved sin omvendelse, men han aktet det ikke høyere enn skrap, som helt verdiløst som grunnlag for rettferdighet. Kristus stod nå for ham som den vinningen som drog ham, den kostbare perlen. «Bli funnet i ham», det vil si ha sitt liv skjult under Kristus, dekket av Kristus – det var hans herlighet.

Dette folder han ut til begge sider: først når det gjelder rettferdiggjørelsen ved troen på Kristus, i motsetning til rettferdighet ved loven, egen rettferdighet (v. 9), og deretter når det gjelder livsfellesskapet med Kristus (v. 10). Paulus hadde visselig allerede Kristus. Men for et troende menneske her på jorden er det å ha Kristus alltid forbundet med å få Kristus, å vinne Kristus (v. 8) mer og mer og «kjenne ham» med stadig voksende inderlighet.

Denne veksten i kunnskapen om Kristus betegner apostelen på den ene siden som en voksende kjennskap til «kraften av hans oppstandelse», på den andre siden til «samfunnet med hans lidelser» (v. 10).

Hva menes med kraften av Kristi oppstandelse? Nærmest den kraften som går ut fra Kristi oppstandelse. Den er ikke bare beseglingen av hans forsonergjerning, av rettferdigheten i hans blod. Den er også kraften til å reise de troende opp til et nytt liv (se Rom 6,4–10), først og fremst innvortes i ånden, men på den store dagen også legemlig. Ja, det gjelder å vokse dag for dag i å kjenne Kristi oppstandelseskraft til å reise oss opp fra våre fall, fra det gamle sinnet, til en hellig ferd.

Og «samfunnet med Kristi lidelser», hva er det? Det er delaktigheten i Kristi lidelser, lidelsene for Guds rikes skyld, korset. Vi ser at apostelen lengtet etter å komme videre også i å ha lidelsen felles med Kristus. Som vi allerede hørte i 1,29 og 2,17, stod det for ham som en stor nåde å få lide med Kristus.

Et Guds barn har jo mange av de samme lidelsene å bære som alle andre mennesker. Sykdom, fattigdom, sorg og savn kjenner Guds barn jo også, selv om Kristi nåde tar brodden fra alt slikt og forvandler det til velsignelse.

Den lidelsen det er å stå Herren imot i vantro, er et Guds barn riktignok fri for. Men så har det visse særegne lidelser med Kristus, som verden ikke kjenner. Det er lidelser som den daglige kampen mot synden volder et Guds barn, lidelsen ved å se så mye vantro hos mennesker, og lidelsen som blir påført oss utenfra gjennom verdens barn som djevelens redskaper: forfølgelsens trengsel, enten den nå kommer med nålestikk eller sverdhogg.

Alt dette kan regnes med til samfunnet med Kristi lidelser. Men det er nåde å kjenne disse lidelsene, for de er troens kjennetegn og hederstegn.

Gjennom samfunnet med Kristi lidelser ønsket Paulus å bli «gjort lik med ham i hans død». Han ville være en korsbærer i etterfølgelsen av Kristus, i selvhengivelse, slik Kristus hengav seg selv, ja, kanskje ved å måtte ofre også sitt legemlige liv (se 2,17). Den samme tanken møter oss i 2 Kor 4,10–11, der apostelen sier: «Alltid bærer vi med oss Jesu død i vårt legeme.»

Slik skal altså et Guds barns åndelige preg være: på den ene siden båret av Kristi seierskraft fra oppstandelsen, på den andre siden merket med hans kors, hans lidelser.

Men som det siste endemålet ser Paulus (v. 11) dette å «nå fram til oppstandelsen fra de døde». «Om jeg bare kunne nå fram», skriver apostelen. Med det uttrykker han ikke tvil, men den ydmykheten som ser på dette målet som en så usigelig stor lykke, og samtidig som et mål han fortsatt skulle kjempe for å nå. Det er den kjødelige sikkerheten som blir utelukket ved dette «om jeg bare», ikke vissheten om frelse.

Hva mener Paulus med «om jeg bare kunne nå fram til oppstandelsen fra de døde»? Apostelen visste visselig at alle en gang skal stå opp. Det hadde jo Kristus sagt tydelig nok (se Joh 5,28–29), og det sa Paulus selv uttrykkelig til landshøvdingen Feliks: «… at det skal finne sted en oppstandelse både av rettferdige og urettferdige» (Apg 24,15).

Men her tenker han åpenbart på de troendes seierrike oppstandelse. Det er det han i 1 Kor 15,23 kaller den første oppstandelsen, den som skal skje etter Kristi oppstandelse. Det er det samme som Herren i Luk 14,14 kaller «de rettferdiges oppstandelse» (se også Åp 20,5–6: «den første oppstandelsen»). På dette siste stedet står det: «Salig og hellig er den som har del i den første oppstandelsen. Over dem har den annen død ingen makt.»

Visselig, med dette for øye forstår vi at den som taper alt for Kristi skyld, vinner alt i ham.

Herrens røst, som aldri brister,
har meg lært, hva og jeg tror:

alt hva for hans skyld jeg mister,
får igjen jeg på hans ord.

435. Takk – Akk – Gid! (3,12–16)

Det er disse tre tonene som møter oss så klart hos apostelen i dette avsnittet, og alle tre hører med til et Guds barns liv her på jorden. Takken er grunntonen i et sant og sunt trosliv. Denne tonen klinger mot oss i apostelens ord: «fordi jeg selv er grepet av Kristus Jesus» (v. 12). Det hadde han nådd, det var hans hjertes takknemlige visshet. Midt i sin fariseiske vantro og motstand var han blitt grepet av sannheten og kjærligheten i Kristus Jesus, slik at Kristus var blitt det største av alt for ham.

Men ved siden av takkens grunntone klinger det også et «akk» i dette ordet: «Ikke så at jeg alt har nådd dette eller allerede er fullkommen» (v. 12). Med dette vil apostelen avverge en misforståelse som fiendene hans nok ofte tilla ham: at han skulle bruke Guds rettferdiggjørende nåde som en sovepute. Nei, sier apostelen, slett ikke er jeg fullkommen, så jeg ikke skulle trenge å arbeide med frykt og beven på min frelse.

Det han sier han ikke har nådd, må etter sammenhengen være den fullendte, evige frelsen. Til den hører også den indre fullkommenheten å være lik Kristus, det samme som i v. 14 kalles seiersprisen. For hadde han grepet dette, måtte han også være helt fri for synden. Men at synden fortsatt bor i oss, fører stadig med seg muligheten for å miste frelsen.

Når apostelen så uttrykkelig framhever at han ikke har nådd det, er det også for å innskjerpe ydmykhet ut fra sitt eget liv, nettopp overfor filipperne. Det er den ydmykheten som han i 2,2–4 hadde vist som veien til den rette enheten mellom hjertene.

Men hvor godt at vi har dette klare, ydmyke ordet fra apostelen! Slik kan Guds barn til alle tider bli hjulpet til å holde seg på det ydmyke, sannferdige stedet der en erkjenner og bekjenner sin ufullkommenhet. Til alle tider vil det finnes forblindede, selvsikre svermeråndер som feilaktig ser på seg selv som fullkomne og ferdige. Nei, denne akk-tonen må ikke mangle i et Guds barns liv her på jorden. Den hører med til takken, for at takken kan være ydmyk.

Men den tredje himmeltonen, som heller aldri må mangle hos et Guds barn her på jorden, er det lengselsfulle, hellige «gid». «Men jeg jager etter det for å kunne gripe det», sier apostelen, og drivkraften for denne jakten er dette: «Jeg er grepet av Kristus.» Troens takk for frelsen i Kristus vil alltid fylle hjertet med lengsel etter å bli lik ham.

Og akk-tonen blir falsk hvis ikke dette «gid» som strekker seg framover, følger med. Lunken klynking og sukking over at det står så smått til med ens trosliv, uten at det merkes noen tilsvarende iver etter å komme framover, er en falsk tone.

Takk – akk – gid: Det er de tre tonene fra Ånden som klinger mot oss i dette v. 12, og som hører med til et Guds barns liv på jorden. I himmelen lyder bare takk, i helvete bare akk.

I v. 13–14 innskjerper Paulus enda en gang med kjærlig inderlighet både akk-tonen og gid-tonen. Med v. 13, som med v. 12, har apostelen en gang for alle slått en pæl gjennom den falske fullkommenhetslæren – med mindre en da, slik svermeråndene gjør, mener seg å være langt foran Paulus. Og i v. 14 setter han en tykk strek under dette å jage framover mot målet, for å ta sannheten fra det lunkne akk.

Bildet som hele tiden har stått for ham, bildet av løperen som ikke har tid til å se seg tilbake, men strekker seg ut og bøyer seg fram mot det som er foran, blir her utfoldet med herlige ord. Løperen løper rett mot målet, fram mot seiersprisen, den seiersprisen som hører til Guds kall der ovenfra, det himmelske kallet i Kristus Jesus.

Slik skal det iles: ikke i lunkenhetens sene trav, men med alle Åndens krefter spent («brennende i ånden», Rom 12,11). Vi skal ikke se oss tilbake etter andre i selvbehag over det vi selv har nådd, for det stanser vårt eget løp. Det er meningen med «jeg glemmer det som ligger bak». Å ville hvile på laurbær en mener å ha vunnet, duger ikke.

I en annen forstand skal vi nok huske det som ligger bak, til ydmykelse og takk. Slik glemte Paulus aldri at han en gang hadde forfulgt Guds menighet, men det drev ham bare desto sterkere framover.

Så skal vi også se til å unngå alle omveier og kjødelige sideærender. Måtte vi alltid ile rett mot målet! Men også der må det blande seg inn en akk-tone, fordi Herren ikke alltid kan føre oss den korteste veien. For å oppdra oss må han av og til føre oss gjennom ørkenen, slik han i sin tid førte Israels barn.

Jo bedre vi i alle ting lærer å la oss lede av Gud og si: «Hvor Gud meg fører, går jeg glad, om foten skulle brenne», desto mer kan han spare oss for de smertefulle omveiene. Men om det «går gjennom myrer eller hager fulle av roser, er alt det samme når vår trang til himlen går».

I v. 15–16 setter Paulus dette som kravet til et modent Guds barn: å ha det sinnet som han har utviklet her i v. 12–14. Etter ordlyden i oversettelsen kunne det nesten lyde som en selvmotsigelse når apostelen først har innskjerpet i v. 12–13 at han slett ikke så på seg selv som fullkommen, og nå i v. 15 sier: «La oss da, så mange som er fullkomne, ha dette sinn.»

Men her må vi merke oss at grunnteksten har to forskjellige ord for «fullkommen» i v. 12 og v. 15. Ordet i v. 15 betegner alltid i Skriften det modne, voksne stadiet i troen, i motsetning til det spede barnestadiet. Slik blir det også brukt, som vi har sett, i 1 Kor 2,6 og 3,1. Se også Ef 4,13 og videre Hebr 5,14: «fast føde er for de voksne», de fullkomne.

Med ordet «så mange som» overlater Paulus til hver enkelt samvittighet om de kunne regne seg blant de åndelig voksne. Men ved å si «oss» regner han altså seg selv med der. Det kunne han trygt gjøre uten å bli beskyldt for hovmod, nettopp fordi han i det foregående så bestemt har erklært at han ennå ikke er fullkommen eller ferdig med sin helliggjørelse.

Den gamle troens stridsmann Chrysostomos har sagt det treffende slik: «Til å være fullkommen (nemlig i betydningen moden, voksen) hører nettopp dette: ikke å regne seg selv for ‹fullkommen› (i betydningen ferdig), men å ile mot målet i troens ydmyke takk. Det er barnaktighet i verste forstand å regne seg selv for ferdig.»

«Og om dere skulle være annerledes innstilt i noe, så skal Gud også åpenbare dere dette», føyer apostelen til (v. 15). Paulus tenker seg at det kan være et og annet punkt der også et Guds barn som strever framover, ennå ikke har kommet til klarhet. Det ser vi jo så ofte den dag i dag, hos andre Guds barn så vel som hos oss selv.

Men da skal vi lære av apostelen å overlate et slikt Guds barn til Gud og ikke falle over hverandre med skarpe dommer. Det er det samme som Paulus har utviklet grundig i Rom 14. Det ærlige Guds barn skal nok bli hjulpet av Gud til klarhet etter hvert, også på slike punkter.

At det trengs et oppriktig sinn om Gud skal kunne føre oss fra klarhet til klarhet, framhever Paulus i v. 16 slik: «Det gjelder bare at vi, så langt vi er kommet, holder fram i samme spor.» Vi er ikke alle kommet like langt i lys og utvikling, men vi kan alle strebe framover i samme retning. Denne bønnen må bo i hjertet hos alle sanne Guds barn: «Lær meg, Herre, din vei! Jeg vil vandre i din sannhet. Gi meg et udelt hjerte til å frykte ditt navn!» (Sal 86,11).

Jeg vil ile, aldri hvile
før jeg når mitt hjem;
dit jeg haster, alt jeg kaster
som ei hjelper frem.
Bort med alt som hindre vil,
himlen iler jeg kun til!
Kronen blinker, palmen vinker
meg til lysets hjem.

436. Formaning til å følge det himmelsporet apostelen hadde vist dem, og vokte seg for å følge de mange som vandret som fiender av Kristi kors (3,17–21)

Apostelen hadde i det foregående skildret for leserne sitt eget løp mot det himmelske målet. Nå ber han dem kjærlig (v. 17) om å bli hans etterfølgere (egentlig «medetterfølgere», fordi han tenker på de mange andre som fulgte apostelen, og det gjør formaningen sterkere).

Når apostelen formaner dem til å bli hans etterfølgere og akte på dem som vandrer som han, gjør han det i ydmyk visshet om at han selv følger Herren Jesus. Bare i samme grad som vi selv fester blikket på Frelserens spor, kan vi få frimodighet til å si til andre: Følg oss!

Paulus begrunner nå denne formaningen på to måter. Først (v. 18) viser han til de mange som vandret på fortapelsens vei. Deretter (v. 20–21) viser han til at de hellige har sitt hjemland i himmelen, det målet apostelen ilte mot.

Hvem mener apostelen med «fiender av Kristi kors», som han nevner i v. 18–19? Det kan ikke være de samme som han omtalte i 3,2, de falske jødekristne som forvrengte læren. Disse som omtales her, blir ikke skildret som forkynnere som fører vill. De er heller navnekristne (innenfor menighetens ramme) som ville svekke det kristne alvoret, formørke det himmelske sinnet og gjøre kristendommen verdslig på alle måter.

Det verdslige sinnet deres blir beskrevet videre ved at «buken» kalles «deres gud», og at «jordiske ting» er det sjelen deres trakter etter. Dessuten stod de åpent fram med dette skammelige sinnet og satte sin ære i sin skam. Betegnelsen «mange» (v. 18) peker på en dyp skade.

Som i en sum betegner Paulus disse menneskene som «fiender av Kristi kors». Korset forkynner jo seier, men seier gjennom lidelse og kamp. Det viser oss at kongeveien til himmelen går gjennom lidelse til herlighet, i vår store Frelsers spor. Men det verdslige, kjødelige sinnet har stor ulyst til å lide og krever alltid et evangelium uten lidelse.

Alle de mange navnekristne den dag i dag har det jo på akkurat samme måte. Uten maske setter en «jordiske ting» på første plass. Uten maske viser en sin avsky mot alle dem som vil vandre korsets vei i sannhet eller forkynne denne veien. Det kalles «svart pietisme» eller «indremisjonsgalskap». Uten maske blir Guds navn misbrukt, og det bannes og sverges, ofte i stor stil.

Og alle disse mange setter likevel ikke sjelden sin ære i å kalles den rette, sanne folkekirken, slik det står i salmen: «Den kristne kirkes skjønne navn vil overalt en bære, men Herrens folk til evig gavn vil likevel få bare være. Munnkristne vel i last og skam fortsetter tidt med list og bram, men Herren kjenner sine.»

Om alle disse mange sier apostelen: «De ender i fortapelsen.» Slik forkynner altså Paulus at mennesker går til helvete og blir fortapt hvis de ikke omvender seg. Og han forkynte «ofte» om det (v. 18). Men la oss aldri glemme dette: Han forkynte om det «med tårer», i sporet etter ham som gråt over Jerusalems vantro. Slik skal det tales om vantroen – «med tårer».

Men den dype motsetningen mellom et slikt verdslig sinn og sann kristendom må fram i klarhet. For «vi har vårt hjemland i himmelen» (egentlig vår «stat», det riket vi hører til), sier Paulus. Av det følger at hjertet vårt må ha sinnet vendt mot himmelen og ikke ha sin skatt her nede, men der oppe.

Videre følger det at vi ikke må vente å kunne slippe trengsel og lidelse her på jorden. Forventningen vår må være vendt oppover mot Frelseren, Herren Jesus Kristus. Han «skal forvandle vårt fornedringslegeme», det legemet som nå på så mange måter merker «samfunnet med hans lidelser», «og gjøre det likt med sitt herlighetslegeme».

Herrens hellige venter også herlighet i den ytre tilværelsen, men først når Kristus kommer igjen. Og vi skal ikke tvile på at en slik forvandling er mulig. Den er gitt med hans kraft, han som makter «å legge alle ting under seg».

Det siste verset minner oss om 1 Kor 15, der apostelen også taler om den forvandlingen fra forgjengelighet til uforgjengelighet som skal skje både med dem som da lever, og med de døde (1 Kor 15,52–53).

Når Paulus her sier at «vi venter» Frelseren fra himmelen, er det jo menighetens håp han uttaler. Også han selv ventet personlig stadig på Herrens komme, enda han i dette brevet både i 1,23 og 2,17 antyder at han kanskje vil dø før Herren kommer igjen. Men Herren har lagt alle sine venner på hjertet å vente på ham hele tiden, slik tjeneren venter på sin herre (Luk 12,36).

Som et pilegrimsfolk skal Herrens folk vandre på denne jorden.

Jeg går til himlen,
der er mitt hjem,
der er ei synd eller smerte.
Der er det nye Jerusalem,
der er mitt bevende hjerte.

437. «Gled dere i Herren alltid!» (4,1–9)

Apostelen begynner (v. 1) med en inderlig, kjærlig formaning til sine brødre i Filippi. «Derfor», fordi vi har vårt hjemland i himmelen, skal de «stå fast i Herren», nemlig mot de farene han har nevnt. På den ene siden gjaldt det de jødisksinnede falske lærerne, djevelens angrep gjennom den falske læren. På den andre siden gjaldt det den verdsligsinnede massen som i livet ville smelte sammen hedenskap og kristendom. Begge disse farene ser ennå bare ut til å ha truet så å si på avstand. Men de truet med angrep, så det var nødvendig å «stå fast» i Herren.

Apostelen kaller brødrene i Filippi sine «kjære», dem han «lengter etter», sin «glede» og «krans» (egentlig «seierskrans», for menigheten i Filippi var et vakkert vitnesbyrd om den seieren Gud hadde gitt sin apostels gjerning). Som så ofte ser vi også her at Paulus ikke skjulte hjertets følelser. Guds barn skal ikke være så gjerrige som vi ofte er, med å vise den kjærligheten til hverandre som vi likevel bærer i hjertet. For når den blir vist, blir samlivet mellom Guds barn styrket og gjort søtere.

Men til å stå fast i Herren hører framfor alt at Guds barn har «det samme sinn i Herren». Derfor knytter Paulus nå til en personlig formaning til to navngitte kvinner (v. 2–3). De hadde kjempet ærlig sammen med apostelen og de andre medarbeiderne for evangeliets sak, men nå var de kommet i en beklagelig uenighet med hverandre. Det ser ut til at disse to kvinnene har hatt en framskutt plass i menigheten, kanskje som diakonisser i Filippi. Derfor ber Paulus også så inntrengende om at en ville ta seg av dem.

Denne formaningen retter han særlig til én mann (v. 3), som på gresk heter Synzygus. Men fordi dette navnet betyr «medhjelper», har noen gjengitt det på den måten, slik vår gamle danske oversettelse gjør. Det rimeligste er å ta det som et egennavn. Likevel uttrykker apostelen på en fin og kjærlig måte at denne broren svarte helt til navnet sitt, når han legger til at han «med rette» blir kalt Synzygus (egentlig etter grunnspråket en «ekte, trofast» Synzygus).

Den Klemens som nevnes her, kan neppe være den senere så kjente Clemens Romanus, en av de tidligste forstanderne for menigheten i Roma. Etter sammenhengen å dømme har han vært en av de mer framtredende kristne i Filippi. «De som har sine navn skrevet i livets bok»: Det er det beste apostelen vet å

si om disse vennene sine, helt i den himmelske Mesterens ånd (se Luk 10,20: «Men gled dere ikke over dette at åndene er dere lydige! Gled dere heller over at navnene deres er innskrevet i himmelen!»).

«Livets bok» nevnes flere steder i Den hellige skrift, for eksempel i Dan 12,1, og særlig i Johannes' åpenbaring, der det står: «Og hvis noen ikke ble funnet innskrevet i livets bok, ble han kastet i ildsjøen» (Åp 20,15).

Ikke rart at apostelen ut fra dette ordet om livets bok igjen tar fram formaningen om å glede seg i Herren (v. 4), som han så ofte gjentar i dette brevet. Vår Frelser hadde jo selv sagt at den største gleden var å ha sitt navn skrevet i livets bok. Det kan nok være at nettopp gleden i Herren ikke har vært framme i Filippi i en grad som svarte til den utviklingen denne menigheten ellers var kommet til.

Når apostelen formaner dem til å glede seg alltid, må vi huske at dette er knyttet til «i Herren». I 1,29 hadde apostelen sagt at også det å lide for Kristi skyld var en nåde. I Rom 8,28 sier han at alle ting må tjene Herrens folk til det gode, og i Rom 8,38 at ingenting kan skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus. I Herren er det alltid en uuttømmelig gledeskilde å øse av.

Etter denne formaningen om gleden i Herren (v. 4) peker apostelen (v. 5–7) på forskjellige punkter i kristenlivet som i høy grad hjelper til å fremme gleden i Herren og er en forutsetning for den. Det første er: «La deres saktmodighet bli kjent av alle mennesker.»[1]

Den stille saktmodigheten vil gjerne ta hensyn til andre, men tar det ikke så nøye om andre glemmer å vise en selv de hensynene som trengs. Dette stille sinnet, båret av ydmykhet og kjærlighet, er på den ene siden en frukt av den åndelige gleden. Men på den andre siden er det også en stor hjelp til å bevare gleden. Hissighet og kravstorhet vil nok trenge gleden tilbake.

Og så dette at saktmodigheten skal «bli kjent av alle mennesker» – hvor kan ikke det ydmyke mang et Guds barn! For hvor ofte mangler ikke denne saktmodigheten, dette stille motet, som skal være kjennetegnet på oss Guds barn.

Det er en hjelp når vi husker det apostelen føyer til deretter: «Herren er nær!» (v. 5). Ja, Herren er nær, ikke bare slik at han alltid ser oss. Men, og det er tanken her, «han er nær» med sin gjenkomst for å dømme levende og døde. Han kommer også som hevner over all urett som er gjort mot vennene hans, så vi ikke skal ta oss til rette selv, og han kommer som forløser for sine troende.

Men når vi selv trenger å be: «Og når du kommer, kom mild og blid, og gjør meg salig til evig tid», skulle vi da ikke kunne være saktmodige mot andre? Og for en gledeskilde det er i dette: «Herren er nær!» Herren kommer jo med en evig forløsning, en evig sommer, for sitt folk.

Det tredje punktet apostelen peker på som det som kan bringe den hellige gleden fram i hjertet, er den store tillatelsen til å legge alle våre bekymringer fram for Gud i påkallelse og bønn.

Bekymringene kan fort stjele gleden hvis de får spillerom. I Bergprekenen taler Herren så alvorlig mot bekymringer for det timelige utkommet. Men her rekker ordet enda lenger: «Vær ikke bekymret for noe», står det. Det finnes altså

[1] NB: «La deres mildhet bli kjent av alle mennesker».

ikke den ting som en kan nevne, som skal få lov til å fylle et Guds barn med den engstelige, tvilende bekymringen – bare vi sier det til Herren. «Jeg har sagt det til Gud», svarte et troende menneske da folk undret seg over hans frimodighet midt i en tung sorg.

«Med takk», står det. Takken er det stikk motsatte av bekymring. I takken ligger tilliten. Hvor vakkert at Ordet på forhånd viser oss at vi skal la hver bønn følges av takk! Ikke bare for den nåden vi allerede har tatt imot, men også for den nåden og bønnhørelsen som skal komme, og som den mottatte nåden er en borgen for. Vi skal takke også før vi har sett hjelpen, i visshet om at han som gav løftet, er trofast, og at ingenting er umulig for Gud – bare vi legger det fram for ham i barnlig tillit.

Den umiddelbare frukten av slik å kaste sin sorg på Gud blir da at «Guds fred» senker seg ned fra himmelen i hjertet. Denne freden «overgår all forstand». Det vil si: På den ene siden utretter den mer enn alt det vår forstand makter med sin grubling. På den andre siden er den av et slag som aldri fullt ut kan forklares, men bare oppleves i salighet.

Og om denne Guds fred sier apostelen at den skal bevare, vokte hjerter og tanker i Kristus Jesus, ved ham. Guds fred har sin rot i Kristus og makter i ham å legge liksom en hellig brynje om hjerter og tanker, så bekymringenes glødende piler ikke makter å trenge inn.

I v. 8 avslutter apostelen formaningen sin med et nytt «for øvrig» (se 3,1, der han liksom var i ferd med å slutte). Her i v. 8 samler han alt som hører med til et vakkert menneskeliv, i få og vektige ord. Gid det alltid må merkes på Herrens hellige at de lengter etter å bære de hellige dydene, så verden må ha respekt for deres liv, selv om den ikke kan elske Guds barn.

Apostelen viser dem til det de hadde lært gjennom ham selv, både ved det de hadde hørt fra ham, og det de hadde sett hos ham (v. 9). Her gjelder det at mennesker ikke bare skal kunne høre Ordet, men også se det hos et Guds barn. Den siste prekenen er den vanskeligste å holde, men også den mest velsignede – den prekenen som slår sterkest igjennom.

Ville de legge vekt på dette, skulle de merke at «fredens Gud», den Gud som kan virke fred i et fattig, ærlig synderhjerte, ville være med dem. Et Guds barns fred hviler selvfølgelig først og fremst på troen på syndenes forlatelse. Men skal denne freden seire i hjertene våre og lyse ut over livet vårt, må alvor og troskap i strevet etter et helliget liv være til stede. Likegyldighet og utroskap er rever i vingården som forstyrrer den stille hvilen i Gud. Hjertefred og iver etter hellighet i livet er underlig knyttet sammen og styrker hverandre.

Mer hellighet gi meg, mer alvor og flid,
mer sorg over synden, mer troskap i strid,
mer kraft til å tjene mer trofast min Gud,
mer tålmod i motgang, mer lyst til ditt bud.

438. Paulus uttrykker sin glede over gaven filipperne hadde sendt ham, en gave som også skulle bringe dem selv velsignelse. Slutthilsener (4,10–23)

Først nå ved slutten av brevet går apostelen inn på det som angår ham personlig. Også dette vet han å legge fram slik at det blir et nytt lite vitnesbyrd av det, også til gagn for leserne.

Vi har omtalt kjærlighetsgaven han hadde fått fra vennene i Filippi. Paulus hadde nevnt den kort tidligere i brevet (2,25 og 30). Nå uttrykker han sin hjertelige glede over at de nå i det ytre «endelig er kommet til slik velstand igjen» at de har kunnet tenke på det apostelen trengte. Det greske ordet betyr egentlig «at dere igjen er blitt grønne», et bilde hentet fra et tre eller en åker som skyter fram med nytt grønt. Tidene hadde vært så trange for de makedonske menighetene under forfølgelsene at de ikke hadde hatt råd, selv om de nok hadde hatt «vilje» til å hjelpe ham tidligere (v. 10).

I v. 11–13 sier Paulus at gleden hans over gaven ikke i første rekke kom av «mangel». For hans egen del hadde han lært å nøye seg med det han hadde, og å finne seg til rette, hvor forskjellige de ytre forholdene enn kunne være til tider. Han forstod å leve i trange kår, og han forstod også å ha overflod (v. 12). Det var den indre uavhengigheten av de ytre, jordiske behovene han var blitt øvd i.

Det greske ordet for «innviet» (v. 12) betegner å være innviet i noe som er en hemmelighet for mange andre. Med det betegner apostelen altså denne indre uavhengigheten av jordiske krav og bekvemmeligheter som noe som hører med til den kristne modenheten.

Og i sannhet, hvor dårlig har ikke så mange av oss ennå lært dette! I trange kår vil klage og motløshet lett melde seg, i gode kår lett overmot og kjødelig trygghet. Å kunne være den samme i stille takk til Herren, hvordan de ytre kårene enn skifter – det er ikke så lett å lære.

Apostelen gir heller slett ikke seg selv æren for det. Det vitner det vakre v. 13 om: «Alt makter jeg i ham som gjør meg sterk.» Det er den ydmyke tilliten som taler i dette ordet. Det er Kristi kraft og ikke hans egen som har lært ham det. I

samme grad som Kristus blir vårt alt, blir vi sterke, så vi nok må si med døperen Johannes: «Han skal vokse, jeg skal avta» (Joh 3,30).

I v. 14–19 avverger apostelen likevel at de skulle misforstå det han hadde sagt, som om han personlig ikke brydde seg særlig om gaven. Jo, de hadde gjort vel i å hjelpe ham. Men de visste jo godt at de var den eneste menigheten som han, etter at han hadde dratt fra Makedonia «i evangeliets første tid» (Paulus tenker tilbake på sin andre misjonsreise), liksom hadde hatt et mellomværende med over gitt og mottatt.

Filipperne hadde tatt imot de åndelige gavene fra Paulus, og han de timelige fra dem. Det er en vakker og fornøyelig måte å beskrive forholdet på. Slik stiller han gaven deres i et åndelig lys, så takken kan komme fram på begge sider.

I v. 16 begrunner apostelen at dette forholdet mellom ham og filipperne hadde vært slik helt fra begynnelsen. For allerede i Tessalonika, det første stedet Paulus var kommet til etter at han reiste fra Filippi, hadde de jo sendt ham «både én og to ganger» det han trengte. Også i Korint hadde Paulus fått en slik gave fra dem (se 2 Kor 11,9).

Men slik Paulus i v. 14 avverget misforståelsen til den ene siden – at han ikke skulle være glad for gaven deres – avverger han den nå til den andre siden: at han skulle trakte etter gaven av vinningssyke (v. 17).

Nei, når han hadde gitt menigheten i Filippi denne retten til å hjelpe ham med det timelige, noe han ellers avviste overalt, var det frukt for filipperne han ønsket. Han unte dem den velsignelsen som ligger i å gjøre kjærlighetens gjerning, og som åndelig sett gav dem selv en viss gevinst. Men nå hadde han også «mottatt alt og har overflod».

Tanken hans er (fortsatt med bildet av dette kjærlighetens mellomværende for øye) å si omtrent: Nå har jeg fått alt jeg skal ha, og attpå til et overskudd. Paulus kvitterer liksom for den rikelige gaven han hadde fått med Epafroditus. Med blikket vendt mot Herren som den egentlige mottakeren av dette kjærlighetsofferet som ble brakt hans apostel, kaller han gaven «en vellukt, et offer som Gud gjerne tar imot og som er til behag for ham» (v. 18).

I v. 19 lover han dem Guds rike velsignelse med det vakre ordet: «Min Gud skal etter sin rikdom fylle all deres trang i herlighet i Kristus Jesus.» Dette løftet rommer en veldig fylde: «fylle» – «all deres trang» – «etter sin rikdom» – «i herlighet» (apostelen tenker på den kommende herligheten). Og alt dette i Kristus Jesus, for i ham er hele guddommens fylde kommet til jorden (Kol 2,9–10).

«All vår trang» – i det er jo alt et Guds barn trenger, både timelig og åndelig. Ja, bare trangen virkelig er der i synderhjertet, vil Gud fylle det. Den tørste vil han gi å drikke av livets vannkilde for intet (Åp 21,6). Det er ulykken med så mange mennesker at behovet, trangen etter Herrens fylde, ikke er våknet i dem. Derfor kan ikke Gud gi dem det han så gjerne ville. Guds Ånd arbeider på å få fram denne tonen i hjertet: «Jeg trenger deg, Jesus, for jeg har bare synd i meg.»

Og det er det vanskelige også med så mange troende mennesker: Vi bærer oss så ofte at som enken det fortelles om i 2 Kong 4,1–7. Profeten Elisja sa til henne at hun skulle låne kar fra alle naboene sine, «bare ikke for få», og så skulle hun helle av oljekrukken sin. Men oljen stanset da det ikke var flere kar. Bare vi

kommer med riktig mange tomme bønnekar, så skal Guds rike nåde nok fylle all vår trang og alle våre behov.

Det samme møter vi i 2 Kong 13. Der oppfordret den døende profeten Elisja Joas, Israels konge, til å skyte ut «en frelsens pil fra Herren». Men først skulle han slå pilene mot jorden, og like mange ganger som han slo mot jorden, skulle han få seier over syrerne. Men han slo bare tre ganger, så holdt han opp – lenger rakk ikke troen hans. Da ble den døende gudsmannen vred på ham og sa: «Du burde ha slått fem eller seks ganger! Da hadde du slått syrerne og gjort ende på dem. Men nå skal du bare slå syrerne tre ganger.»

Så ofte setter vår lille tro de trange grensene for det Gud kan gi oss. Bare troens trang er der, skal «vår Gud etter sin rikdom fylle all vår trang i herlighet i Kristus Jesus». Med dette for øye følger som av seg selv lovprisningen til «vår Gud og Far» (v. 20), som apostelen avslutter hele denne delen av brevet med.

I v. 21–23 har vi så hilsener til de hellige og fra de hellige. I v. 21 har vi den særegne betegnelsen «hver hellig» i Kristus Jesus. Vanligvis tales det om de hellige som et fellesskap. Og flere har hatt mye imot at det enkelte Guds barn kalles hellig, enda det jo følger av seg selv at det nådenavnet som gjelder alle de troende, også gjelder hver enkelt av dem. Men her ser vi altså at dette navnet også er en bibelsk betegnelse når det brukes om den enkelte.

Blant dem som sendte hilsen med apostelen, nevner han først den snevre kretsen omkring seg («brødrene som er hos meg»). Deretter nevner han «alle de hellige», det vil si hele menigheten i Roma. Men blant disse trekker Paulus igjen særlig fram «de som hører til keiserens hus». Av det hører vi altså at det også i selve keiserpalasset var mennesker som var blitt troende.

En må vel særlig tenke på de mange som var ansatt i tjenesten ved keiserhoffet, og som det var tusenvis av. Om det også skal forstås om noen av keiserens slekt, må stå åpent. At det kommer en særlig hilsen fra dem, kommer vel av at de lettere kunne skaffe seg adgang til apostelen. «Det herberget han hadde leid» (se Apg 28,30), har sikkert ligget like ved keiserborgen, ettersom han jo stadig var bevoktet av keiserens livvakt.

I dette tillegget om dem som hørte til keiserens hus, lå det jo et vitnesbyrd om hvor gledelig det stod til med forkynnelsen av evangeliet i verdensbyen. Og denne særlige hilsenen stemmer godt med den gledestonen som går gjennom hele brevet. Så slutter apostelen (v. 23) med den vanlige velsignelsen. Noen håndskrifter har: «Vår Herre Jesu Kristi nåde være med deres ånd», slik hilsenen også lyder i Gal 6,18.

Når det gjelder rik fylde, har Filipperbrevet en framstående plass, på linje med de andre fangenskapsbrevene (Efeserbrevet, Kolosserbrevet og Brevet til Filemon, som også stammer fra dette fangenskapet). Trange tider viser seg ofte i særlig grad å åpne for Guds nådes rike kilde i Guds barns hjerter.

I nøden Davids harpe klang,
og skjønnest tonet da hans sang.

Om Carl Asschenfeldt-Hansen

1856–1934

Carl Asschenfeldt-Hansen (1856–1934) ble født 28. juni 1856 i Bov ved Flensborg i Sønderjylland. Han var sønn av en prest og vokste opp i Højslev ved Skive. Han tok teologisk embetseksamen i København i 1879. Som ung huslærer på Refsnæs fikk han et åndelig gjennombrudd gjennom vennene i Indre Mission.

Han var prest på Lolland og i Sæby, og fra 1892 til 1896 reiste han som predikant for Indre Mission i Danmark. Senere var han sogneprest i Slemminge-Fjelde, i Nørre Nissum, der han også ledet seminaret, og til slutt i Gjern-Skannerup. Han hørte til kretsen rundt Vilhelm Beck og var en utpreget vekkelsespredikant, luthersk og bibeltro. Han satt i styret for Det Danske Missionsselskab, ledet Sømandsmissionen og redigerte flere misjonsblader.

Hovedverket hans er «Fra Guldgruben. En Bibelforklaring», en gjennomgang av hele Bibelen for vanlige bibellesere, skrevet alene i årene 1894–1905. Han ville, som han sa, «veksle de større sedlene i mindre mynt», det vil si gi menigheten det beste av bibelforklaringen i en enkel og varm form. Hver betraktning har et lesestykke og en utlegning som ofte ender i et salmevers. Verket ble trykt i mange opplag og var mye brukt også i Norge. Han døde i Langå 27. mars 1934.